

РІДКІСНІ ДЕРЕВНІ РОСЛИНИ В КОЛЕКЦІЇ БОТАНІЧНОГО САДУ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ім. І. ФРАНКА

М.О. ЩЕРБИНА, Л.М. ПЕТРОВА

Ботанічний сад Львівського національного університету ім. І. Франка
Україна, 79014 Львів, вул. Черемшини, 44

Наведено дані про склад колекції дендрофлори ботанічного саду Львівського національного університету ім. І. Франка. Описано сучасний стан рідкісних рослин аборигенних деревних видів, занесених до Червоної книги України.

Історія створення ботанічного саду у Львові сягає XVIII ст. Територія саду складається з двох ділянок. Перша заснована у 1852 р. поряд з біологічним факультетом університету. На ділянці площею 2,5 га було зібрано колекцію рослин-екзотів. Другу ділянку придбано у 1911 р. для створення колекції місцевої флори. З часом цю територію було розширено до 16,5 га і колекційні роботи проводилися в напрямку інтродукції та акліматизації рослин з різних флористичних регіонів. Колекції створювали за систематичним і географічним принципами, збирали декоративні садові форми.

Колекція дендрофлори ботанічного саду представлена 6 родинами з відділу Голонасінних, в яких налічується 47 видів і 90 культурварів, а також 54 родинами з відділу Покрытонасінних (440 видів і 200 культурварів). Найкраще представлено розмаїття видів і культурварів у родинях Cupressaceae, Pinaceae, Saprotfoliaceae, Ericaceae, Oleaceae, Ranunculaceae, Rosaceae. Майже у третині родин налічується по 1—3 види, деякі з них представлені поодинокими екземплярами, наприклад: *Cephalotaxus drupacea* Siebold et

Zucc. ex Endl., *Calocedrus decurrens* (Torr.) Florin, *Sequoiadendron giganteum* (Lindl.) Buchholz, *Ilex aquifolium* L., *Eleutherococcus senticosus* (Rupr. et Maxim.) Maxim., *Cercis siliquastrum* L., *Ficus carica* L., *Paulownia tomentosa* (Thunb.) Steud., *Halesia carolina* L. та ін. Такі рослини потребують посиленого догляду і розмноження, щоб запобігти скороченню колекційних фондів.

Особливу увагу в колекції дендрофлори приділяють рідкісним аборигенним видам, занесеним до Червоної книги України:

***Taxus baccata* L.** (тис ягідний) — релікт неоген-палеогену. У дендропарку дерева тиса висаджені у вигляді солітерів, груп і ділянок (близько 60 рослин). Усього налічується 88 дерев і кущів заввишки в середньому 5,0 м. Найстаріший екземпляр тиса (вік близько 300 років) заввишки 7 м, діаметр стовбура 0,4 м. Тис в умовах ботанічного саду щороку плодоносить і дає самосів. У колекції культивують до 10 його декоративних форм.

***Larix polonica* Racib.** (модрина польська) — ендемік Українських Карпат зі статусом I категорії рідкісності. У дендропарку — 2 плодоносні екземпляри 70-річного віку, заввишки 23 м, діаметр стовбура 0,66 м.

Pinus cembra L. (сосна кедрова європейська). Представлена в колекції 14 екземплярами. Більшість з них висаджено на ділянці "Карпатська флора" й у віці 25—40 років досягають висоти 4—7 м. Найстаріший екземпляр у парку (вік не менше 80 років) заввишки 18 м, діаметр стовбура 0,34 м.

Staphylea pinnata L. (клокочка периста) — рідкісний кущ або деревце, що трапляється в чагарникових заростях, на узліссях і галявинах широколистяних лісів, а також сухих схилах. У сад пересаджувалась декілька разів; нині ростуть 2 плодоносні екземпляри.

Syringa josikaea Jacq. fil. (бузок угорський) — карпато-балканський рідкісний ендемік; кущ. Інтродукція у сад розпочалася з 1932 р. Нині налічується 18 екземплярів різного віку, що плодоносять.

Euonymus nana Sieb. (бруслина карликова) — низький сланкий кущ, характерний релікт у флорі Українських Карпат. У дендропарку ростуть 4 екземпляри, які утворили невеликі куртини з укорінених пагонів і кореневих паростків; щороку плодоносять.

Усі згадані види, які успішно вирощують у дендропарку, є біотично залежними рослинами мішаних та широколистяних лісів.

До колекції аборигенної дендрофлори залучалися ще деякі види, що потребують охорони і занесені до Червоної книги України. Це високогірні карпатські низькорослі та сланкі верби *Salix herbacea* L., *S. reticulata* L., *S. retusa* L., низькорослий кущ альпійської та субальпійської зон; *Rhododendron myrtifolium* Schott et Kotschy, кущик соснових лісів, трав'янистих піщаних схилів; *Daphne sneorum* L., рослина вапнякових, кам'янистих схилів; *Chamaecytisus podolicus* (Blocki) Klaskova та ін. Численні спроби акліматизації цих видів були безуспішними. Складна біологія розвитку, відсутність відпо-

відних едафотопів і значні відмінності кліматичних і географічних умов природних місцевостей та існуючих на території ботанічного саду стали перешкодою для успішної інтродукції.

Таким чином, багаторічні інтродукційні дослідження дають підставу пропонувати для створення паркових ландшафтів види, які в природних умовах зростають у лісочагарникових асоціаціях широколистяних і мішаних лісів, як такі, що найкраще пристосовані до фітоценотичних умов паркових насаджень.

1. Праці ботанічного саду. — Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1963. — 126 с.
2. Червона книга України. Рослинний світ. — К.: Укр. енцикл. ім. М.П. Бажана, 1996. — 608 с.

Надійшла 13.09.2000

РЕДКИЕ ДРЕВЕСНЫЕ РАСТЕНИЯ В КОЛЛЕКЦИИ БОТАНИЧЕСКОГО САДА ЛЬВОВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА им. И. ФРАНКО

Н.О. Щербина, Л.М. Петрова

Ботанический сад Львовского национального университета, Украина, Львов

Представлены данные о составе коллекции дендрофлоры ботанического сада Львовского национального университета им. И. Франко. Описано современное состояние редких растений аборигенных древесных видов, внесенных в Красную книгу Украины.

RARE WOODY PLANTS IN COLLECTION OF BOTANICAL GARDENS OF I. FRANKO LVIV NATIONAL UNIVERSITY

N.O. Shcherbina, L.M. Petrova

Botanical Gardens of Lviv National University, Ukraine, Lviv

Data are presented concerning composition of dendroflora composition in Botanical Gardens of I. Franko Lviv National University. The present state of rare plants of aboriginal woody species entered in the Red Book of Ukraine has been described.